

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНА БІБЛІОТЕКА

ГЕНСІРУК
Степан Антонович

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

ЛЬВІВ – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ВІДДІЛ НТБ

ГЕНСІРУК
Степан Антонович

Біобібліографічний покажчик
До 100-річчя з дня народження

ЛЬВІВ – 2023

Генсірук Степан Антонович

Доктор сільськогосподарських наук,
професор кафедри лісівництва,
дійсний член Лісівничої академії наук України,
заслужений працівник народної освіти України

БІБЛІОГРАФІЯ ВЧЕНИХ НАЦІОНАЛЬНОГО ЛІСОТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ

Генсірук Степан Антонович : біобібліографічний покажчик до 100-річчя з дня народження / уклад. П. Караван; ред. О.С. Онишко, бібліогр. редагування Т.Б. Салоха; НТБ НЛТУ України. – Львів, 2023. – 26 с.

Видання присвячено пам'яті професора Степана Антоновича Генсірука до 100-річчя з дня народження визначного вченого кафедри лісівництва НЛТУ України. Покажчик містить інформацію про основні дати життя та науковий доробок ученого.

У виданні відображена наукова, науково-організаційна та педагогічна діяльність доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка Лісівничої академії наук, заслуженого працівника народної освіти України Генсірука Степана Антоновича.

Значна увага приділена питанням про ліси та лісові ресурси, районування лісового фонду, лісівництва та лісовпорядкування, раціонального природокористування та охорони природи.

ЗМІСТ

Від укладача.....	6
Сторінки біографії. Основні дати життя та діяльності С.А. Генсірука..	7
Стойко С.М., Копій Л.І., Шаблій О.І. Видатний лісівник-еколог – перший український лауреат міжнародної премії IUFRO 2000 року.....	9
Стойко С.М., Коваль Я.В., Криницький Г.Т. Генсірук С.А. Ліси України.....	14
Книги.....	18
Статті. Методичні розробки.....	20
Звіти про науково-дослідні роботи.....	25
Автореферати докторських, кандидатських дисертацій, захищених під керівництвом С.А. Генсірука.....	25
Список використаних матеріалів.....	26

ВІД УКЛАДАЧА

Біобібліографічний покажчик Генсірука Степана Антоновича продовжує серію видань, які розкривають основні дати життя та науковий доробок вчених Національного лісотехнічного університету України.

У покажчику наведено бібліографію наукових праць. Публікації розміщені за видами видань: книги, наукові статті, методичні розробки, тези конференцій та статті з періодичних видань. Звіти про науково-дослідні роботи та дисертації, підготовлені під науковим керівництвом С.А. Генсірука. Назви праць та їх бібліографічний опис подаються мовою публікації, дотримано хронологічний характер розміщення.

Покажчик буде цікавим для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів, істориків науки, які спеціалізуються в галузі лісівництва та лісознавства.

Сторінки біографії. Основні дати життя та діяльності

Степана Антоновича Генсірука

- 6 січня 1923** Народився в с. Будки тепер Кременецький район Тернопільської області України.
- 1943** Закінчив Кременецьку лісову школу.
- 1943-1949** Студент лісогосподарського факультету Львівського сільськогосподарського інституту.
- 1944-1945** Головний соліст Тернопільської хорової капели.
- 1949** Закінчив Львівську державну консерваторію у професора Соломії Крушельницької.
- 1949** Лауреат всеукраїнського і міжнародного конкурсів вокалістів (Москва), одержав рекомендацію журі відрядити талановитого співака до Італії на подальше навчання.
- 1951** Розпочав наукову діяльність на кафедрі лісівництва Львівського лісотехнічного інституту (ЛЛТІ нині НЛТУ України).
- 1955** Захистив кандидатську дисертацію на тему : «Смеречини Карпат і особливості господарства в них».
- 1956-1958** Нагороджено двома Великими срібними медалями за розробку наукових рекомендацій щодо поліпшення лісового господарства і боротьби зі стихійними явищами в Карпатах.
- 1959-1986** Працював у Києві в РВПСУ АН України на посаді старшого наукового співробітника.
- 1965-1986** Завідувач відділу лісових ресурсів і охорони природи в РВПСУ АН України.
- 1966** Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктор сільськогосподарських наук у Тімірязівській сільськогосподарській академії (Москва)
- 1976-1980** Експедиційні дослідження Полісся та Лісостепу.

- 1976** Присвоєно вчене звання професор Української сільськогосподарської академії (Київ).
Лауреат премії ім. О.Г. Шліхтера.
- 1981-1985** Експедиційні дослідження Лісостепу та Гірського Криму.
- 1982-1986** Очолював комплексні наукові експедиції вчених АН України з припинення шкідливих великомасштабних осушних меліорацій лісів та сільськогосподарських угідь Полісся.
- 1986** Працював на кафедрі лісівництва Українського державного лісотехнічного університету у Львові.
- 1987** Диплом ВДНГ України.
- 1991** Обрано дійсним членом чотирьох спеціалізованих академій: інженерної, екологічної, лісівничої і технологічної кібернетики.
- 1992** Вийшла друком монографія "Ліси України".
- 1992** Заслужений діяч науки і техніки України.
- 1995** Заслужений працівник народної освіти України та Відмінник лісового господарства України.
- 1996** Лауреат премії ім. В.І. Вернадського.
- 1998** Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.
- 1999** Редактор видання "Українська енциклопедія лісівництва" I т.
- 2000** Нагорода Міжнародної спілки лісових дослідницьких організацій (IUFRO) – Золота медаль і Диплом лауреата IUFRO.
- 2005** Присвоєно звання "Почесний професор Національного лісотехнічного університету України".
- 2007** Редактор видання "Українська енциклопедія лісівництва" II т.
- 28 жовтня 2014** Помер, похований на Личаківському цвинтарі.

ВИДАТНИЙ ЛІСІВНИК-ЕКОЛОГ – ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЛАУРЕАТ МІЖНАРОДНОЇ ПРЕМІЇ IUFRO 2000 РОКУ

Висвітлено життєвий шлях та наукові здобутки доктора сільськогосподарських наук, професора С.А. Генсірука. Окреслено основні напрямки його наукових зацікавлень та внесок у лісівничу науку.

Степан Антонович Генсірук народився 6 січня 1923 року в с. Будки на Тернопільщині. Науковий доробок професора, академіка С.А. Генсірука становить 640 наукових праць, зокрема 30 монографій, які є значним внеском у розвиток світової лісівничої, екологічної та лісоекономічної науки. Він – фундатор, укладач і головний редактор першої двотомної "Української енциклопедії лісівництва", над якою на власному ентузіазмі попрацював протягом 17 років.

Навчався Степан Генсірук у Кременецькій гімназії, потім – у Кременецькій лісовій середній школі, яку закінчив у 1943р. Цього ж року вступив на лісові курси Львівського політехнічного інституту і став солістом студентського хору "Бандурист", яким керував професор Львівської консерваторії М.Ф. Колесса.

То були жорстокі часи, коли життю кожного українця, особливо юнака, загрожувала смертельна небезпека. У травні 1943 р. Степан важко переніс втрату близьких людей: одинадцять його викладачів – цвіт Кременецької інтелігенції, запідозрених у націоналістичній діяльності, розстріляли нацисти. Згодом почалось полювання і на випускників лісової школи. У Почаївському лісництві розстріляли трьох Степанових товаришів, у Вишневецькому – двох, двох ще деінде. Степанові зaledве вдалося уникнути їхньої трагічної долі. У листопаді того ж 1943 року з рідного села Будки його серед двадцяти безневинних угорські карателі пригнали на розстріл до Почаєва. З людей навіть вже почали насильно здирати одяг перед стратою. І тільки Боже провидіння порятувало невірників. Угорський офіцер, який перевіряв документи, також виявився студентом-політехніком, з Будапешта. Степан зумів порозумітися з ним: переконав угорця, що телефонну лінію вермахту пошкодили радянські диверсанти, а нетутешні українці. Офіцер порадився з генералом, який керував каральною акцією, і заручників відпустили. Щоправда, згодом Степан довідався, що того ж дня за цей вчинок генерала понизили у званні.

Згодом Степанові довелося зазнати знущань і в застінках сталінських катівень. У січні 1944 р. душогуби зі "Смершу" безпідставно заарештували юнака на батьківському обійсті і кинули до Кременецької в'язниці. Тут йому довелось пережити садистські тортури. Було все: удари тупими предметами по голові, кров із вух, шалений психологічний пресинг, спроби морально зламати підслідного. Довгих чотири місяці незникомий привид смерті чигав Степановими мареннями. І все ж, він не занепадав духом сам і підтримував своїм співом спів'язнів. У задушливій, переповненій камері з його уст зринала сповнена віри у вищу справедливість молитва "Отче наш". Понад це, його незворушність спантеличувала, а інколи навіть шокувала енкавеесівців.

Молитовні благання вознеслися крізь тюремні склепіння. У травні 1944 р., за клопотанням начальника прифронтових укріплень Тернопільщини інженера А.Марчука, знедужілого Степана Генсірука відправили на будівництво фортифікаційних споруд, а на початку червня 1944 р., за клопотанням директора Тернопільської обласної хорової капели Івана Гіпського, юнак став у ній головним солістом. Два роки поспіль Степан день у день зачаровував неперевершеним теноровим співом слухачів.

У 1949 р. Степан Генсірук закінчив з відзнакою Львівський сільськогосподарський інститут, а також Львівську державну консерваторію (вокальний факультет) у класі славетної Соломії Крушельницької – теж з відзнакою. Ще будучи студентом, став лауреатом Всеукраїнського і Міжнародного конкурсів вокалістів. У 1949 р. на Міжнародному конкурсі вокалістів у Москві Степан Генсірук посів перше місце серед тенорів і одержав рекомендацію журі для поїздки до Італії на подальше навчання співу. Його привітали з успіхом професори Московської консерваторії. Слова декана Озерова запам'яталися назавжди: "Ви, Степане, заспівали таким чудовим тенором, так проникливо, немов молодий Енріко Карузо, якого я слухав у Санкт-Петербурзі, коли він співав разом із Соломією Крушельницькою. Бажаю Вам успіхів". Однак Степанові, синові українського куркуля, шлях на Захід було закрито. Видатний український мистецтвознавець, лауреат Державної премії України ім. Тараса Шевченка, професор Володимир Овсійчук наголосив, що доля наділила Степана Генсірука не лише чудовим лірико-драматичним тенором, а й великими науковими здібностями.

Переважили саме наукові зацікавлення. Працюючи з 1951 р. викладачем Львівського лісотехнічного інституту, глибоко вивчав природу смерекових лісів Карпат, їх ріст та поновлення і успішно захистив у 1955 р. кандидатську дисертацію у Москві. За розроблені рекомендації з удосконалення ведення лісового господарства в Карпатах його було нагороджено у 1956 і 1958 рр.

Великими срібними медалями на Всесоюзній сільськогосподарській виставці СРСР.

Вагомість наукових праць Степана Генсірука стала особливо очевидною після завершення науково обґрунтованих рекомендацій щодо боротьби зі стихійними явищами в Карпатах (вітровалами, буреломами, повенями) і охорони лісів від надмірного, хижацького лісокористування. Його монографія "Ліси Українських Карпат і їх використання" та інші наукові напрацювання стали настільними для карпатських лісівників. З 1959 по 1986 рр. працював у Києві у РВПСУ АН України на посаді старшого наукового співробітника, а з 1965 по 1986 рр. – завідувачем відділу лісових ресурсів і охорони природи. Він глибоко вивчав лісовідновні процеси у дубових, букових і смерекових лісах Карпат, розробив систему лісогосподарських заходів щодо створення біологічно стійких і високопродуктивних лісостанів й оптимізації лісокористування, зменшення негативних впливів глобального потепління. У 1966 р. успішно захистив докторську дисертацію і здобув науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук.

Великі комплексні експедиційні дослідження професор С.А. Генсірук здійснив у 1970-1974 рр. під час розробляння теми "Наукові основи охорони і використання лісових ресурсів України", результатом яких стали дві монографії: "Комплексне лісове господарство в гірських умовах" і "Лісові ресурси України, їх охорона та використання". У цих працях глибоко проаналізовано причини катастрофічного зменшення лісистості України за кілька століть, сучасний стан лісів, їхнє значення у збереженні природного середовища, а також обґрунтовано проблему оптимізації лісокористування.

За серію монографій Президія АНУ в 1976 р. присудила професору С.А. Генсіруку премію ім. О.Г. Шліхтера, а у 1996 р. – премію ім. В.І.Вернадського. У 1998 р. він був удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки. За масштабами досліджень української лісової природи С.А. Генсірук посідає одне з чільних місць у світі, тому у серпні 2000 р. він отримав нагороду Міжнародної спілки лісових дослідницьких організацій (IUFRO) – Золоту медаль і Диплом лауреата IUFRO за 10 фундаментальних монографій про ліси України. Степан Генсірук є дійсним членом НТШ. Експедиційні дослідження професора Степана Генсірука у 1976-1980 та 1981-1985 рр. у Поліссі, Лісостепу та Гірському Криму дали змогу розробити теоретичні основи лісогосподарського районування України, обґрунтувати екологічну систему природоохоронних територій, основні принципи регіонального природокористування, які знайшли відображення у шести ґрунтовних монографіях. Монографічні праці Степана Генсірука одержали

високу оцінку вітчизняних та зарубіжних вчених і здобули йому визнання не лише на батьківщині, а й за кордоном.

Основні напрями його наукової роботи органічно поєднуються з проблемою охорони природи, збереження її багатств для майбутніх поколінь. У 1968 р. завдяки, зокрема, і його природоохоронній діяльності зменшено обсяги головних рубань лісу в Україні втриє (з 15 до 5 млн.м³деревини на рік), що дало змогу зберегти 660 тис. га стиглого лісу із запасом деревини 200 млн.м³. На жаль, збережені тоді ліси були злочинно вирубані у перші роки незалежності України. Ще у 1981 р. Степан Генсірук на основі системного аналізу значення лісів у біосфері та житті людства обґрунтував потребу поліфункціональної охорони лісів планети, їхнє біосферне значення. Від вирішення цієї проблеми залежить майбутнє людства – відвернення глобальної екологічної катастрофи і зменшення негативних впливів потепління клімату. Згодом, через одинадцять років, Конференція ООН зі сталого розвитку у Ріо-де-Жанейро (1992 р.) підтвердила перестороги українського вченого.

У 1982 і 1986 рр. академік Степан Генсірук очолював комплексні наукові експедиції провідних вчених АН України і домогся припинення шкідливих великомасштабних осушних меліорацій лісів та сільськогосподарських угідь Полісся. Вагомим є його внесок у історію науки, – досліджуючи спадщину видатних українських та зарубіжних вчених, він написав книгу "Історія лісівництва в Україні". З 1986 р. Степан Генсірук працює в УкрДЛТУ. Поряд з плідною науково-дослідною роботою, він з великим педагогічним натхненням читає проблемні лекції з лісівництва та лісової історії на лісогосподарському факультеті; успішно готує наукові кадри. Під його керівництвом 25 осіб захистили кандидатські та п'ятеро – докторські дисертації. С.А. Генсірук створив і успішно розвиває нові наукові напрями – лісове ресурсознавство, регіональне природокористування; опрацював основи комплексного ведення лісового господарства, які сприяють раціональному використанню лісових багатств і охороні навколишнього природного середовища України.

У 1992 р. вийшла друком його монографія "Ліси України". У 1993 р. Степанові Антоновичу присвоєно почесне звання "Заслужений діяч науки і техніки України", його обрано академіком чотирьох спеціалізованих академій України (Інженерної, Екологічної, Лісівничої, Технологічної кібернетики). З 1995 р. він – "Заслужений працівник народної освіти України" та "Відмінник лісового господарства України". 30 червня 2005 р. Степанові Антоновичу Генсіруку присвоєно звання "Почесний професор Національного лісотехнічного університету України". У 2002 р. на прохання лісівників України вчений видав третє, доопрацьоване і розширене видання книги "Ліси України" обсягом 50 друк. аркушів. У березні 2007 р. Степан Антонович

завершив редагувати і видав II том фундаментальної двотомної "Української енциклопедії лісівництва" обсягом 50 друк. аркушів, 500 повідомлень у цьому томі він написав особисто.

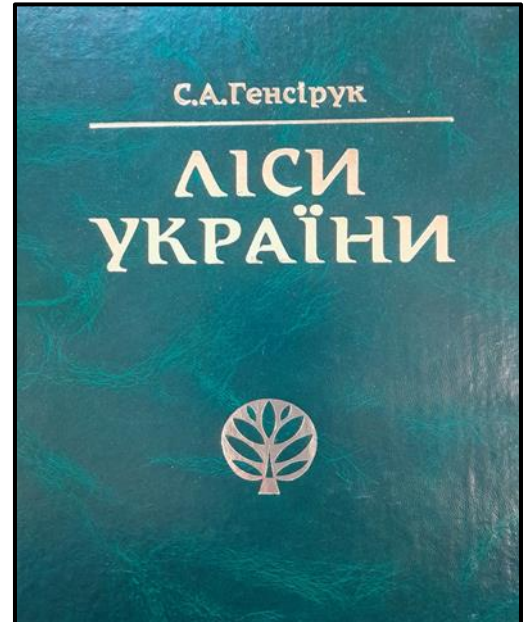
Усе життя він поєднує найкращі риси видатного вченого зі світовим ім'ям і чудового співака. Він – великий патріот України та її чудової природи. Численні фундаментальні праці Степана Генсірука заслуговують нових нагород.

С.М. Стойко, Л.І. Копій, О.І. Шаблій

Генсірук С.А. Ліси України

Вид. третє, доопрацьоване і розширене. – Львів, 2002. – 492.

Монографія «Ліси України» присвячена багатоплановим аспектам проблеми лісу і лісового господарства України. В ній вперше розроблені й представлені теоретичні засади комплексного лісогосподарського районування як основи раціонального ведення лісового господарства України; досліджені закономірності лісовідновних процесів у букових, дубових і смерекових лісах Карпат, що є головним чинником розширеного відтворення гірських лісів; розроблена система лісогосподарських заходів, спрямованих на оптимізацію лісокористування, збереження природного відновлення головних

лісоутворюючих порід і вирощування високопродуктивних біологічно стійких насаджень, яка є основою розширення ресурсно-екологічного потенціалу України; розроблені теоретичні підходи екологічної оптимізації агроландшафтів і формування єдиної екологічної системи природоохоронних територій як основи збереження біорізноманітності лісів та навколишнього природного середовища України: виявлені закономірності поширення лісів за природними зонами і зміни лісистості протягом останнього тисячоліття як основи ефективного відтворення лісів у наш час.

Ці важливі теоретичні розробки і встановлені автором закономірності розміщення та відновлення лісів є значним внеском у розвиток вітчизняної і світової лісівничої та екологічної науки.

Як відзначив у передмові до першого видання академік П.С. Погребняк, монографія С.А. Генсірука «Ліси України» - це фундаментальна наукова праця, написана на великому експериментальному матеріалі автора з використанням архівних, історичних і картографічних джерел. Це допомогло авторові правдиво висвітлити лісистість України з доісторичних часів, визначити основні закономірності розміщення лісів залежно від суспільно-економічних умов та обґрунтувати систему заходів спрямованих на відновлення лісів нині. У монографії глибоко проаналізовані причини різкого зниження лісистості України за кілька століть, їх сучасний стан, роль у збереженні природного

середовища, а також правдиво висвітлена проблема оптимізації лісокористування. Належне місце у монографії відведено системі лісогосподарських заходів у зональному аспекті, на лісо-типологічній основі.

Дуже важливо, що професор С.А. Генсірук багато уваги приділив середовищотвірній і соціальній функціям лісів. Він наводить переконливі докази великого значення лісів у збереженні природного середовища, підтриманні природного стану біосфери і екологічної рівноваги на планеті.

Лісові формації як геологічно найдавніший і найпродуктивніший тип рослинності відігравали і відіграють пріоритетну екологічну роль в еволюції біосфери та підтриманні її упорядкованості. Ця роль особливо відчутна у сучасний техногенний період, коли почав порушуватись киснево-вуглекислотний баланс Землі як планетарної соціоекосистеми, коли спостерігається глобальне потепління клімату, існує загроза збіднення біологічної різноманітності, продовжує катастрофічно зменшуватися площа лісових ландшафтів. Під впливом зростаючого антропогенного пресу на природне середовище та дестабілізації останнього зараз розвивається нова парадигма поліфункціонального значення лісових екосистем.

Розвиток лісової інфраструктури в Україні, як і в інших індустріальних державах, відбувався адекватно розвитку продуктивних сил та ускладненню виробничих процесів. На підставі палеопедологічних досліджень лісових ґрунтів встановлено, що протягом тривалого агрикультурного періоду, зокрема протягом останніх 3-4 ст., майже утричі скоротилася площа лісів, і нині лісистість становить лише 15,6%. Більше половини площі лісового фонду України – це ліси штучного плантаційного походження із зниженою природною ценотичною структурою. Україна належить до найменш лісистих країн Європи. Істотні кількісні та якісні трансформації у структурі лісового біому в ряді районів призвели до екологічної дестабілізації природного середовища. Тому важливим екологічним і соціально-економічним завданням є збільшення лісистості, забезпечення сталого розвитку лісових екосистем, поліпшення їх середовище-твірної та соціальної значення. Саме в такому аспекті проф. С.А. Генсірук провів систематичний аналіз праць класиків лісівничої науки – Г.М. Висоцького, П.С. Погребняка, О.Л. Бельгарда, Д.В. Воробйова, Д.Д. Лавриненка, Б.Є. Логінова, С.С. Пятницького, П.С. Пастернака, М.М. Горшеніна, П.І. Молоткова, доповнив їх результатами власних досліджень та досліджень відомих практиків лісового господарства і підготував фундаментальну монографію «Ліси України».

Перше видання («Леса Украины», 1975р., обсяг 19 друк. арк., наклад 2,5 тис. прим.) вийшло у світ в Москві з передмовою академіка П.С. Погребняка. Його високо оцінили науковці різних країн – академіки АН СРСР А.Б. Жуков та

АНБРСР І.Д. Юркевич, проф. А. Яворський (Польща), лісівник В.Л. Пержина (Чехія).

На прохання вчених і працівників лісового господарства України в 1992 р. опубліковане друге видання («Ліси України», обсяг 27 друк. арк. відповідальні редактори академік П.С. Погребняк, проф. В.І.Чопик), яке також було високо оцінене науковою громадськістю. У 1996 р. за цю книгу та інші фундаментальні праці автор отримав премію ім. В.І. Вернадського, а в 2000р. Міжнародною спілкою лісових дослідницьких організацій (ЮФРО) був нагороджений дипломом Лауреата та золотою медаллю.

Книга «Ліси України» сьогодні є бібліографічним раритетом. Тому на прохання вчених і працівників лісового господарства автор підготував третє перероблене і доповнене видання (2002 р.). Слід зазначити, що у праці С.А. Генсірука «Ліси України» низку розділів розширено. До першого розділу «Еволюція лісів і лісистості України» включено підрозділ «Ліси і лісове господарство України на сучасному етапі». У третьому розділі «Комплексне лісогосподарське районування території України» дана характеристика лісогосподарських областей та округів. Дещо розширено четвертий розділ «Типологічна характеристика лісів», доповнено облік лісового фонду України в шостому розділі, а також розділ десятий, присвячений екологічній ситуації в Україні. Завдяки цьому істотно поліпшився зміст і загальна структура монографії, в якій з належною повнотою висвітлено актуальні питання еволюції лісів і лісистості України, проблеми розвитку лісівничої науки, теоретичні основи лісогосподарського районування, регіональні особливості лісового господарства і типології лісів, використання лісових ресурсів та їх відновлення, а також екологічна ситуація в Україні та шляхи її оздоровлення. Текст монографії вдало ілюстрований 4 оригінальними кольоровими картами автора, 19 картосхемами округів і областей, 19 таблицями, графіками, 49 ілюстраціями рідкісних лісових екосистем, що сприяє повнішому розкриттю суті поставлених проблем. Дуже вдало підібрані і розміщені за типологічним районуванням проф. Д.В. Воробйова 175 кольорових індикаторів типу лісу, що сприятиме правильному проведенню системи лісогосподарських заходів на лісо типологічній основі. Книгу завершує оригінальний розділ «Лікарські рослини, їх поширення і застосування» в якому автор на основі багаторічних досліджень висвітлив лікувальне значення більше 100 лікарських рослин і навів рекомендації щодо їх використання народною медициною.

Рецензована монографія, крім великого науково-теоретичного і прикладного значення, є докладним навчальним посібником із лісознавства, лісівництва і регіонального природокористування для викладачів і студентів вищих учбових закладів лісівничого, географічного і екологічного профілів.

Для ознайомлення закордонних спеціалістів з рецензованою монографією у кінці книги наведено розгорнутий реферат (35с.) англійською мовою, коротке резюме російською, німецькою і англійською мовами.

Нове видання книги «Ліси України» є вагомим внеском у лісознавство та лісівництво, сприятиме веденню лісового господарства на екологічних засадах, його сталому розвитку, а також охороні лісів як загальнонаціонального багатства. Книга правдиво висвітлює багатопланову проблему лісу в Україні, має велике виховне і патріотичне значення для збереження рідної природи, справляє приємне наукове та естетичне враження.

С.М. Стойко, Я.В. Коваль, Г.Т. Криницький.

Книги

1. **Генсирук С.А.** Ельники восточных Карпат / С.А. Генсирук. – Львов, 1957. – 126 с.: рис.
2. **Генсірук С.А.** Ліси Українських Карпат та їх використання / С.А. Генсірук. – К.: Урожай, 1964. – 290 с.: іл.
3. **Генсирук С.А.** Комплексное лесное хозяйство в горных условиях / С.А. Генсирук. – М.: Лесная пром-сть, 1971. – 248 с.: ил. и карт.
4. **Генсірук С.А.** Лісові ресурси України, їх охорона і використання / С.А. Генсірук, В.С. Бондар. – К.: Наукова думка, 1973. – 526 с.: іл.
5. **Генсирук С.А.** Прогноз лесных ресурсов и рубок главного пользования в гослесфонде УССР на 1976-1990 гг. / С.А. Генсирук, В.С. Бондарь, Я.В. Коваль; АН УССР, Совет по изучению произв. сил УССР. – К., 1974. – 26 с. – (Для служебного пользования. Экз. № 80)
6. **Генсирук С.А.** Леса Украины / С.А. Генсирук. – М.: Лесная пром-сть, 1975. – 280 с.: ил.
7. **Генсирук С.А.** Рациональное природопользование / С.А. Генсирук. – М.: Лесная пром-сть, 1979. – 310 с.: ил.
8. **Генсірук С.А.** Ліси – багатство і окраса землі / С.А. Генсірук. – К.: Наук. думка, 1980. – 211 с.: іл.
9. **Генсирук С.А.** Использование низкопродуктивных земель в УССР / С.А. Генсирук, В.П. Цемко, Л.И. Гайдарова. – К.: Наукова думка, 1981. – 238 с.
10. **Комплексное лесохозяйственное районирование Украины и Молдавии** / под. ред. С.А. Генсирука. – К.: Наук. думка, 1981. – 360 с.
11. **Генсірук С.А.** Еколого-економічні аспекти природокористування / С.А. Генсірук, М.С. Нижник, В.О. Міщенко. – К.: Наукова думка, 1982. – 175 с.

12. **Генсірук С.А.** Рекреаційне використання лісів і охорона навколишнього середовища / С.А. Генсірук, І.Л. Грінчак, М.С. Нижник; Товариство "Знання" УРСР, Охорона навколишнього середовища. – К., 1983. – 20 с.
13. **Генсирук С.А.** Овраги и пески: лесоразведение, экология, экономика / С.А. Генсирук, Л.И. Гайдарова, А.Г. Бабич. – К.: Наукова думка, 1986. – 144 с.: ил.
14. **Генсирук С.А.** Рекреационное использование лесов / С.А. Генсирук, М.С. Нижник, Р.Р. Возняк. – К.: Урожай, 1987. – 248 с.: ил.
15. **Конспект лекцій з курсу "Екологія та охорона природи":** Теоретичні основи загальної екології, охорони природи: Комплекс природоохоронних заходів / М.А. Голубець, С.А. Генсірук, Г.Г. Баранецький та ін.; МВ і ССО УРСР, Навч.-метод. кабінет з вищої освіти, ЛЛТІ. – К.: НМК ВО, 1990. – 216 с.
16. **Зелені скарби України** / С.А. Генсірук, В.О. Кучерявий, Л.Й. Гайдарова, В.Д. Бондаренко. – К.: Урожай, 1991. – 192 с.
17. **Генсірук С.А.** Ліси України : монографія / С.А. Генсірук. – К.: Наук. думка, 1992. – 408 с.
18. **Генсірук С.А.** Регіональне природокористування : навч. посібник для лісогосп. і географ. спец. вузів / С.А. Генсірук. – Львів, 1992. – 336 с.: іл.
19. **Генсірук С.А.** Географія лісових ресурсів України : монографія / С.А.Генсірук, М.С. Нижник. – Львів : Світ, 1995. – 124 с. [11] л. іл.
20. **Генсірук С.А.** Історія лісівництва в Україні : навч. посібник для студ. вузів / С.А. Генсірук, О.І. Фурдичко, В.С. Бондар. – Львів : Світ, 1995. – 424 с.: іл.
21. **Генсірук С.А.** Ліси Західного регіону України : монографія / С.А. Генсірук, М.С. Нижник, Л.І. Копій; Наук. товариство ім. Шевченка, М-во освіти України, УкрДЛТУ. – Львів, 1998. – 408 с.: іл.
22. **Генсірук С.А.** Лісове господарство і формування оптимальної лісистості в Західному Лісостепу і Поліссі : монографія / С.А. Генсірук, С.М. Іваницький. – Львів : УкрДЛТУ, 1999. – 242 с.

23. **Генсірук С.А.** Сокровенне про ліс / С.А. Генсірук. – Львів : Львівське крайове т-во "Рідна школа", 2000. – 64 с.
24. **Генсірук С.А.** Ліси України : монографія / С.А. Генсірук. – 3-є вид., доопр. і розширене. – Львів : УкрДЛТУ, 2002. – 496 с.: іл.
25. **Українська енциклопедія лісівництва** : в 2 т. Т.1. А-Л / за ред. С.А. Генсірука; НАН України, Наук. т-во ім. Шевченка, Держ. комітет ліс. госп-ва України. – Львів : НАН України: Наук. т-во ім. Шевченка, 1999. – 464 с.: іл.
26. **Українська енциклопедія лісівництва** : в 2 т. Т.2. М-Я / за ред. С.А. Генсірука; НАН України, Наук. т-во ім. Шевченка, Держ. комітет ліс. госп-ва України. – Львів : Українські технології, 2007. – 421 с.: іл.

Статті. Методичні розробки

27. **Генсірук С.А.** Карпатские ельники и особенности хозяйства в них / С.А. Генсірук // Лесное хозяйство. – 1955. – № 11. – С. 21-26.
28. **Генсірук С.А.** Охорона та можливості підвищення верхньої межі лісу в Українських Карпатах / С.А. Генсірук // Охорона природи в західних областях УРСР : тези доповідей на нараді по охороні природи і раціонального використання природних ресурсів західних областей УРСР, 14-16 листопада 1957р. – Львів, 1957. – Ч. 1. – С. 31-32.
29. **Генсірук С.А.** Рубки главного пользования и возможности сохранения естественного возобновления в ельниках Карпат / С.А. Генсірук // Лесное хозяйство. – 1959. – № 1. – С. 26-29.
30. **Генсірук С.А.** Основы хозяйства и увеличение лесосырьевой базы в комплексных лесных предприятиях Карпат / С.А. Генсірук // Научно-технический прогресс и техническое перевооружение предприятий лесной и деревообрабатывающей промышленности в XII пятилетке : тезисы докл. науч.-техн. конф. / М-во лесной и деревообр. пром-сти

- УССР, Пректно-констр. технолог. ин-т; отв. исп. М.Е. Калинин. – Ивано-Франковск, 1987. – С. 31-32.
31. **Генсирук С.А.** Охрана лесных экосистем и оптимизация лесопользования / С.А. Генсирук // Всесоюзная научно-техническая конференция. Охрана лесных экосистем и рациональное использование лесных ресурсов : тезисы докладов / МВ и ССО СССР, МЛТИ. – М., 1987. – Секция 2 : Воспроизводство и сбережение лесных ресурсов, их учет и оценка, (20-22 октября 1987 г.). – С. 11-12.
 32. **Генсирук С.А.** Принципы оптимизации лесопользования в Западном регионе УССР / С.А. Генсирук, С.Н. Иваницкий // Развитие лесного хозяйства в западных областях УССР : респ. научн.-техн. конф. 13-15 июня 1989 г.: тезисы и докл. / отв. ред. В.А. Кучерявый. – Львов, 1989. – Ч.2 : Секция 1. Лесоводство, лесная таксация и лесоустройство; Секция 2. Генетика, лесные культуры и побочное использование. – С. 15-16.
 33. **Генсирук С.А.** Проблемы лесопользования и охраны окружающей среды в Западном регионе УССР / С.А. Генсирук // Развитие лесного хозяйства в западных областях УССР за годы советской власти : респ. научн.-техн. конф. 13-15 июня 1989 г.: пленарные заседания: тезисы и докладов / отв. ред. В.А. Кучерявый. – Львов, 1989. – Ч.1 : Секция 3. Рекреационное лесоиспользование и садово-парковое строительство. – С. 30-32.
 34. **Генсирук С.А.** Оптимізація міських ландшафтів / С.А. Генсирук // Проблеми урбоекології і фітомеліорації : тези доп. наук.-практ. конф., 10-12 вересня 1991р. – Львів, 1991. – С. 10.
 35. **Генсирук С.А.** Підвищення ефективності рекреаційного лісокористування / С.А. Генсирук, Б.І. Стефанишин // Зведений покажчик періодичних видань зарубіжних країн, які одержали наукові бібліотеки м. Львова в 1984 р. / уклад. О.Д. Кізлик; ЛНБ ім. В. Стефаніка АНУОСР; Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Львів. держ. обл. наук. б-ка ім. Я. Галана. – Львів, 1991. – Вип. 22. – С. 11-14.

36. **Генсірук С.А.** Підвищення ефективності рекреаційного лісокористування / С.А. Генсірук, Б.І. Стефанишин // Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість : респ. міжвід. наук.-техн. зб. / М-во вищої і середньої спец. освіти УРСР, ЛЛТІ; відп. ред. Т.М. Шкіря. – К.: Будівельник, 1991. – Вип. 22. – С. 11-14.
37. **Генсірук С.А.** Аграрний аспект відновлення лісових ресурсів України / С.А. Генсірук // Український ліс. – 1992. – № 1. – С. 37-41.
38. **Генсірук С.А.** Голос Крушельницької як ліра поета / С.А. Генсірук // Український ліс. – 1993. – № 3. – С. 13-16.
39. **Генсірук С.А.** Обґрунтування основних завдань лісогосподарської проблематики до національної науково-технічної програми "Ліс" / С.А. Генсірук, Г.Т. Криницький, В.І. Самоплавський // Український ліс. – 1993. – № 4. – С. 11-14.
40. **Генсірук С.А.** Шляхи збільшення лісистості в Україні / С.А. Генсірук, В.С. Ключко // Кон'юнктура і цінові відносини в ринкових умовах, (12-16 жовтня 1993 р.) : тези доп. Першої міжнародної наук.-практ. конф. / М-во освіти України, УкрДЛТУ, М-во ліс. госп. України, Львів. держ. лісогосп. об-ня "Львівліс" [та ін.] – М.: Прогресс, 1993. – С. 91-93.
41. **Генсірук С.А.** Як реалізувати ідеї академіка П.С. Погребняка в лісівництві і охороні природи України / С.А. Генсірук // Український ліс. – 1993. – № 2. – С. 18-20.
42. **Генсірук С.А.** Екологічні проблеми Полісся / С.А. Генсірук, О.І. Фурдичко, А.Б. Ткачов // Український ліс. – 1994. – № 1. – С. 12-15.
43. **Генсірук С.А.** Термінологічні напрацювання лісівників та їх використання в енциклопедичному довіднику , "Український ліс" / С.А. Генсірук, М.П. Горошко, В.В. Дудок // Проблеми української науково-технічної термінології : 3-я Міжнар. наук. конф. і тези доп. / М-во освіти України, НАН України, АН України. – Львів, 1994. – С. 204-205.

44. **Генсірук С.А.** Зміна лісистості України / С.А. Генсірук // Ойкумена : зб. наук. праць. – 1995. – № 1-2. – С. 26-30.
45. **Генсірук С.А.** Основні завдання заповідника "Медобори" / С.А. Генсірук // Проблеми становлення і функціонування новостворених заповідників : матеріали наук.-практ. конф., 12-15 червня 1995р. / М-во ліс. госп. України. – Гримайлів, 1995. – С. 29-30.
46. **Генсірук С.А.** Природне відновлення бука і шляхи його збереження / С.А. Генсірук // VI симпозиум IUFRO з проблем бука, 1-8 жовтня 1995 року, Україна : тези доп. / М-во освіти України. УкрДЛТУ; відп. ред. М.В. Чернявський. – Львів, 1995. – С. 39.
47. **Генсірук С.А.** Проблеми лісового господарства Карпат / С.А. Генсірук, О.І. Фурдичко, Б.І. Стефанишин // Український ліс. – 1995. – № 1. – С. 15-18. – Бібліогр.: с. 18.
48. **Генсірук С.А.** Розвиток лісівничої науки і освіти в Галичині / С.А.Генсірук // Лісотехнічна освіта і наука на рубежі ХХІ століття: сучасний стан, проблеми і перспективи, (25-30 вересня 1995р.) : тези міжнар. конф. / М-во освіти України. УкрДЛТУ. – Львів, 1995. – С. 8.
49. **Gensiruk S.A.** Rozwoj oswiaty i nauki lesnej w okresie 120 lat istnienia Krajowej Szkoły Lesnictwa oraz Galicyjskiego Towarzystwa Lesnego we Lwowie / S.A. Gensiruk // Sylwan. – 1995. – № 9. – S. 105-109.
50. **Генсірук С.А.** Збереження лісів та біорізноманіття шляхом формування екологічної системи природоохоронних територій / С.А. Генсірук // Проблеми та перспективи розвитку лісівничої освіти, науки та виробництва : тези міжнар. наук.-практ. конф., (14-16 квітня 1999р.) / М-во освіти України. УкрДЛТУ; відп. за вип. М.О. Мельничук. – Львів, 1999. – С. 29-30.
51. **Генсірук С.А.** Питання збалансованого розвитку в лісовому і сільському господарстві / С.А. Генсірук, І.М. Луцишин, С.М. Іваницький // Науковий вісник : зб. наук.-техн. праць Українського державного лісотехнічного

- університету / М-во освіти України, УкрДЛТУ. – Львів, 1999. – Вип. 9.10: Лісівницькі дослідження в Україні. – С. 43-45.
52. **Генсирук С.А.** Выдающийся ученый лесовод : к 100-летию Погребняка П.С. / С.А. Генсирук // Лесное хозяйство. – 2000. – № 5. – С. 26-27.
53. **Генсірук С.А.** Збереження біорізноманіття лісових екосистем шляхом формування оптимальної лісистості в агроландшафтах України / С.А. Генсірук, Л.І. Копій, С.І. Іваницький // Науковий вісник : зб. наук.-техн. праць / М-во освіти України, УкрДЛТУ. – Львів, 2000. – Вип. 10.1 : До 125-річчя УкрДЛТУ. – С. 53-56.
54. **Генсірук С.А.** Ліс – проблема державна і світова / С.А. Генсірук // Наукові праці : зб. наук. праць / Лісівничої академії наук України; наук. ред. П.Р. Третяк. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехн.", 2002. – Вип. 1. – С. 22-25. – Бібліогр.: с. 25.
55. **Генсірук С.А.** Оптимізація лісистості – запорука призупинення екологічних катаклізмів / С.А. Генсірук // Науковий вісник : зб. наук.-техн. праць / М-во освіти України, УкрДЛТУ. – Львів, 2002. – Вип. 12.1. – С. 82-90.
56. **Генсірук С.А.** Антропогенні зміни в лісах українських Карпат і їх наслідки / С.А. Генсірук, О.В. Максимець // Наукові праці : зб. наук. праць / Лісівничої академії наук України; [наук. ред. П.Р. Третяк]. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2004. – Вип. 3. – С. 17-20. – Бібліогр.: с. 20-21.
57. **Генсірук С.А.** Створення єдиної екологічної системи (екомережі) природоохоронних територій / С.А. Генсірук, М.С. Нижник // Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість : респ. міжвідом. наук.-техн. зб. / М-во освіти України УкрДЛТУ; відп. ред. Т.М. Шкіря. – Львів : НЛТУ України, 2006. – Вип. 32. – С. 8-20. – Бібліогр.: с. 20.
58. **Генсірук С.А.** Як врятувати ялинові ліси Карпат? / С.А. Генсірук // Універсум. – 2006. – № 3-4. – С. 10-12.

**Науково-дослідні роботи виконані під керівництвом
С.А. Генсірука**

59. **Генсірук С.А.** Оптимізація лісистості в пограничних районах України, Польщі та Білорусі : звіт (заключний): ДБ № 11.03-97 / С.А. Генсірук; вик.: Л.І. Копій, О.І. Сеник, К.І. Катона, І.І. Гронь; Укр ДЛТУ. – Львів, 1999. – 83 с. – Інв. № 0200V003102.

**Автореферати докторських, кандидатських дисертацій,
захищених під керівництвом С.А. Генсірука**

60. **Соловій І.П.** Формування оптимальної лісистості створенням лісових культур в агроландшафтах Західного Лісостепу: автореф. дис. ... канд. с.-г. наук: спец. 06.03.01 / І.П. Соловій; ЛЛТИ ім. П.С. Погребняка. – Львів, 1992. – 18 с.
61. **Стефанишин Б.И.** Экономические аспекты рационального использования и воспроизводства лесных ресурсов (на примере Львовской области) : автореф. дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.05 / Б.И. Стефанишин; ЛЛТИ. – Львов, 1992. – 16 с.: ил.
62. **Хуршид А.** Горные леса Пакистана и особенности ведения хозяйства в них : автореф. дис. ... канд. с.-х. наук: спец. 06.03.01. / А. Хуршид; ЛЛТИ. – Львов, 1992. – 25 с.
63. **Копій Л.І.** Оптимізація лісистості західного регіону України : автореф. дис. ... докт. с.-г. наук: спец. 06.03.03 / Л.І. Копій; Укр ДЛТУ. – Львів, 2003. – 32 с.
64. **Іваницький С.М.** Особливості ведення лісового господарства у західних районах Полісся і Лісостепу : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук: спец. 06.03.03 / С.М. Іваницький; Укр ДЛТУ. – Львів, 2004. – 20 с.

Список використаних матеріалів

1. **Генсірук Степан Антонович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія: [вебсайт] – Електрон. дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%96%D1%80%D1%83%D0%BA_%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD_%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 (дата звернення 06.01.2023). – Назва з екрану.
2. **Зачарований одвічною красою лісу:** до 100 річчя від дня народження С.А. Генсірука [Електронний ресурс] // Facebook. Тернопільський обласний краєзнавчий музей. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/museumternopil1913> (дата звернення 09.01.2023). – Назва з екрану.
3. **Стойко С.М.** Видатний лісівник-еколог – перший український лауреат міжнародної премії IUFRO 2000 року : висвітлено життєвий шлях та наукові здобутки доктора с.-г. наук, професора С.А. Генсірука [Електронний ресурс] / С.М. Стойко, Л.І. Копій, О.І. Шаблій // Наукові праці : зб. наук. праць / Лісівничої академії наук України. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту „Львів. політехніка”, 2007. – Вип. 5. – С. 8-10. – Режим доступу: <http://fasu.nltu.edu.ua/index.php/nplanu/article/view/582/480> (дата звернення 12.01.2023). – Назва з екрану.
4. **Стойко С.М.** Генсірук С.А. Ліси України [Електронний ресурс] / С.М. Стойко, Я.В. Коваль, Г.Т. Криницький // Український ботанічний журнал. – 2004. – т. 61 № 4. – С. 121-123. – Рец. на кн.: Генсірук С.А. Ліси України / С.А. Генсірук. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/163347/19-Stoiko.pdf?sequence=1> (дата звернення 13.01.2023). – Назва з екрану.